

культур, тваринницькі комплекси, водогосподарські споруди і комплекси, транспортні споруди, освітні заклади, метеостанції, супермаркети і т.д.).

Висновок. Класифікації природних ресурсів та ресурсів антропогенного походження, які використовуються у туристсько-рекреаційній діяльності на основі усталеного у географічній науці геосферного підходу дозволить більш коректно підійти до оцінки туристсько-рекреаційного потенціалу територій, визначення перспективних напрямків її збалансованого розвитку.

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України : Методологія та методика аналізу, термінологія, районування : Монографія / О. О. Бейдик. – К. : Київський ун-тет, 2001. – 395 с.
2. Боголюбов С.А. Эколого-экономическая оценка рекреационных ресурсов: учеб. пособие [для студ. высш. учеб. заведений] / С.А.Боголюбов. – М. : Издательский центр «Академия», 2009. – 256 с.
3. Гілецький Й.Р. Науково-конструктивні основи вивчення природних умов і ресурсів у шкільному курсі соціально-економічної географії України // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Вип. 31: Географія. / Й.Р Гілецький. – Чернівці, 1998. – С. 166–169.
4. Кусков А. С. Рекреационная география / А. С.Кусков, В. Л. Голубева, Т. Н. Одинцова. – М. : Изд – Флинта, 2005. – 493 с.
5. Реймерс Н. Ф. Природопользование. Словарь-справочник. / Н. Ф. Реймерс. — М.: «Мысль», 1990. — 639 с.
6. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. Навчальний посібник. / О.Г. Топчієв. – Одеса: Астропринт, 2001.– 560 с.

УДК 379.85

Вишневська Г.Г., Цегельник А.О.

ФОРМУВАННЯ ТУРИСТСЬКО-ЕКСКУРСІЙНИХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ НАПЕРЕДОДНІ ЄВРО-2012

В статті характеризується процес формування туристсько-екскурсійних програм в Україні на передодні ЄВРО-2012

В статье характеризуется процесс формирования туристско-экскурсионных программ в Украине накануне ЕВРО-2012

In the article is characterized the process of forming the tourist-excursion programs in Ukraine on eve EURO-2012

Постановка проблеми. У зв'язку з проведенням у 2012 р. в Україні чемпіонату Європи з футболу туристичні фірми активно розробляють нові маршрути по країні, удосконалюють свій сервіс. Багато фірм готують цілі програми з прийому іноземних туристів, переводять сайти на іноземну мову, намагаються навчитися заробляти шляхом надання туристичних послуг на прийомі гостей в Україні. 2012 рік стане унікальним шансом для розвитку внутрішнього туризму в Україні. Сьогодні надходять інвестиції для поліпшення готельної і ресторанної інфраструктури, повинні бути приведені у порядок природні та історичні зони України, більшість яких знаходиться в поганому стані.

ЄВРО-2012 надає відмінну можливість зацікавити іноземних туристів природними та історико-культурними багатствами України, в тому числі оглядовими турами на різних видах транспорту [1].

Виклад основного матеріалу. Серед туристичних маршрутів до ЄВРО-2012 найбільшу кількість пропонує Львів, де розроблено біля тридцяти екскурсій за різними тематичними, історичними та культурно-духовними напрямками. Це огляд старих церков, відвідини замків у Зах. Європі, поїздки до цілющих джерел Карпат [4].

У Харкові розроблено маршрути з акцентами на відомих постатях: «Шляхами Григорія Сковороди», «Іллі Репіна» та інші.

Приблизно такої ж стратегії дотримується і Донецьк, пропонуючи туристам маршрут місцями козацької слави, «Шляхами Сергія Прокоф'єва» тощо.

Десятки маршрутів розроблено для іноземних гостей і в Києві. Окрім традиційних екскурсій, якими зазвичай водять гостей міста, розроблені оригінальні: Труханів острів, міст Патона, Пирогово, одноденні заміські тури до Канева, Чернігова, Умані (парк Софіївка), Кам'янець-Подільського.

Популярним туристичним маршрутом серед гостей ЄВРО може стати Чорнобильська зона.

Спеціально до чемпіонату має бути відновлена робота причалів та пристань у Києві, Каневі, Черкасах, Дніпропетровську, Запоріжжі, Херсоні, щоб іноземні гості змогли подорожувати і Дніпром.

Нажаль, дуже слабо використовуються залізничні перевезення при формуванні туристичних маршрутів в нашій країні

Залізничні подорожі – достатньо популярний вид відпочинку за кордоном. За найбільш стійких прибічників цього виду туризму вважаються німці, англійці і швейцарці. Причому, якщо жителі Великобританії і Швейцарії вважають за краще подорожувати по своїх країнах, то німці об'їздили всю Європу. За особливий шик у німців вважаються паровозні подорожі, а найпопулярніший у всіх без виключення – «Східний експрес», стилізований під знаменитий склад початку ХХ століття [2].

Одним з перших і найкрупніших туроператорів на ринку залізничних подорожей є фірма «Вагон-Лі», яку заснували в 1872 р. брати Пульман в США і яка має столітні традиції обслуговування пасажирів на залізниці [1].

Останніми роками наголошується зростання інтересу до залізничного туризму на Американському континенті, де лідирують три тривалі маршрути: «Транс-Канада (10 діб) », «Транс-Америка (12 діб) », «Транс-Атлантика» (12 діб).

Подорожі на поїздах категорії люкс здійснюються у Великобританії. Одноденна подорож коштує від 99 до 200 фунтів, уїк-енд - від 400 до 600 фунтів. Маршрут поїзда «Королівський шотландець» проходить

по шотландських високогір'ям, обслуговуючий персонал одягнений в шотландські килти.

По Іспанії прокладений маршрут туристичного поїзда «Аль Андалуз». Під час подорожі, яка триває тиждень, туристи відвідують Мадрид, Севілью, Кордову, Гранаду, Рондо. Шлях прокладений по кільцевому маршруту і закінчується в Мадриді. Туристи розміщуються в п'яти спальних вагонах, відреставрованих в стилі Бель Епок. Купе класу люкс має душ, туалет, кондиціонер, кольоровий телевізор, стільниковий телефонний зв'язок.

Додатково є два вагони ресторану, бар, бібліотека. Вдень туристи здійснюють екскурсії, вночі переїжджають в інше місто.

Залізничні маршрути є в Індії і навіть в Індонезії. У Індії існують два комфортабельні поїзди «Пелес він Уїлз» і «Ровос Рейл». Туристичні поїзди мають різний рівень комфортності і різну ціну туру. Комфортнішим і дорожчим туром є подорож на «Песес він Уїлз», вагони якого оформлені в стилі індійських махараджей. Маршрут розрахований на 8 днів 7 ночей. Маршрут сезонний і працює з вересня по квітень. У поїзді є міні-бар, вагони-ресторани з індійською і європейською кухнею, салон-вагон з панорамним оглядом, бібліотека. Залежно від класу купе ціна варіюється майже наполовину (від 240 до 425 дол. за добу).

Найбільш відомими туристичними поїздами на Африканському континенті є «Ровос Рейл» і «Блю Трейн», що працюють з кінця 80-х років ХХ ст. На поїзді «Ровос Рейл» здійснюється 12-денна подорож. Мандрівникам пропонують розміщення в купе зі всіма зручностями, харчування і дегустація страв місцевої кухні, алкогольні напої без обмеження, екскурсійну програму і прогулянки в національних парках. Компанія має і менш тривалі залізничні маршрути - 4-х денний тур «Слідами Кіплінга», «Подорож Преторією».

Китай розробляє новий проект для досвідчених туристів і особливо вимогливих резидентів: найрозкішніший поїзд, який коли-небудь існував в світі. Поїзд слідуватиме по маршруту Пекін - Лхаса (адміністративний центр автономного району Тибету).

Три потяги будуть відправлятися кожні вісім днів, а сама подорож займе п'ять днів. Кожен потяг складатиметься з 13 пасажирських вагонів, 2-х вагонів – ресторанів, внутрішній інтер'єр нагадуватиме п'ятизірковий готель, в якому зможуть розміститися не більше 96 пасажирів.

Існуючий зарубіжний досвід свідчить про те, що залізничні компанії активно беруть участь в розвитку туризму і успішно ведуть туристичну діяльність. В цьому відношенні цікавий досвід роботи залізничних компаній Німеччини, Швейцарії, Швеції, Іспанії, США, Індії, ПАР і інших країн. Так, на залізницях Німеччини при підрозділі по пасажирських перевезеннях створено відділення подорожей і туризму, яке реалізує як комплексні туристські маршрути з розміщенням в готелях, що належать йому, і екскурсіями на власних автобусах, так і пропонує пасажирам різні пакети послуг «поїзд + .» при покупці

залізничних квитків. Це свідчить про те, що туристська діяльність залізничних компаній приносить їм стійкі доходи і дозволяє вирішувати існуючі фінансові проблеми.

В Україні існує розгалужена мережа залізниць, яка забезпечує доступність цікавих для туристичного освоєння регіонів. Але кількість спеціалізованого рухомого складу для подорожей є недостатньою, практично відсутній спеціалізований рухомий склад для тривалих подорожей. Залізничні поїзди в нашій країні частіше всього мало комфортабельні, економічно низько ефективні. Це стримує розвиток цього виду туризму. Лише окремі туристичні фірми здійснюють 3-4 денні пізнавальні маршрути для школярів під час шкільних канікул. Використовують туристичні поїзди невисоко рівня комфорту і пропонують тури невисокої вартості по маршрутах Київ – Львів – Яремча (м. Говерла) – Київ; Київ – Полтава – Феодосія – Київ тощо.

Проте в Україні поступово відроджується залізничний туризм. Туристична фірма «Джерело» ще в далекому 1991 р. після перерви почала займатися перспективним і цікавим видом туризму – залізничним. За цей час вдалося реалізувати немало проектів. Найвдаліший – створення туристичного поїзда підвищеної комфортності. До складу увійшли два унікальні вагони: вагон-концертний зал і вагон-душ з міні-сауною [2].

Нажаль, цей залізничний тур припинив своє існування.

Перший туристичний потяг, сформований на Південній залізниці, здійснив подорож за маршрутом «Ромни – Полтава – Севастополь – Ромни».

Донецька залізниця вводить нову форму організації перевезення пасажирів на далекі і близькі відстані. Туристи можуть обрати будь-який маршрут в межах України, а працівники магістралі допоможуть розробити оптимальний маршрут з мінімальною кількістю пере стиковок. За вибором замовника надаватимуться вагони будь-якої категорії, а також вагон-салон підвищеної комфортності.

Туристи з різних країн приїждять в Україну, щоб проїхатися українськими паровозами та сфотографуватися їх на згадку. Частина туристів – професійні фотографи. Їх не цікавить сервіс, вони готові їхати хоч на даху потяга, але їм потрібні часті зупинки і гарні краєвиди. Інших цікавить не тільки фотографія, але й можливість побачити якомога більше різноманітних локомотивів, дізнатися про їхню історію, відвідати залізничні музеї.

На Прикарпатті любителі екзотики все частіше рушають у гори Карпатським трамваєм. Вузькоколійна залізниця за часів Австро-Угорщини об'єднувала чотири області – Львівську, Закарпатську, Чернівецьку та Івано-Франківську.

Туристичні компанії Львівщини рекламують тур «Карпатський трамвай + Замки Львівщини» (2дні / 1 ніч), в якому передбачено перевезення залізничним транспортом у напрямі (Київ-Львів-Київ), а також здійснюється транспортування туристів, які відправляються у такі

тури, як: «Неповторне Тернопілля», «Львівський романс», «Намисто Волині», «Намисто Гуцульщини», «Уікенд у Львові», «Кам'янець + Подільські Товтри», «Чернівці + Кам'янець» [3].

До проведення ЄВРО-2012 вдосконалюються українські залізниці, поліпшуються правила проїзду для закордонних маршрутів та, звичайно, зростає сервіс при перевезеннях.

Під час турніру територією України та Польщі курсуватимуть 10 туристичних потягів, які будуть розраховані щонайменше на 1000 пасажирів і матимуть необхідне сучасне обладнання.

Розглядаючи пропозиції українських туроператорів щодо використання залізничних перевезень при формуванні туристських маршрутів в Україні, слід відмітити ТЦ «Карпати»

Підприємство створює власні тури напрямку залізничного туризму, встановлюючи безпосередні зв'язки з транспортними, страховими організаціями та санаторними комплексами, екскурсійними бюро.

Туристичний потяг європейського класу фірми «Карпати» забезпечує міжнародний рівень комфорту, харчування, обслуговування, екскурсій, безпеки і повної автономності в будь-якій точці, де є залізнична колія.

Перші тури ТЦ «Карпати» пройшли по Закарпаттю і Прикарпаттю і Волині. Львівська дорога стала своєрідним полігоном відпрацювання туристичної стратегії «Карпат». Постійних пасажирів «Карпат» уже не дивує, що в кожному новому турі вони бачать прекрасні пам'ятки архітектури – вокзали не просто відреставровані до початкового виду, але і доведені до європейських стандартів пасажирського сервісу.

ТЦ «Карпати» поки що орієнтується на роботу з інтуристами, для яких постійно розробляє нові ексклюзивні тури – для аматорів опери, для аматорів військової історії, орнітології, авіації – із врахуванням інтересів і національних особливостей своїх клієнтів.

Турпотяг «Карпати» везе іноземців по містечках і селах, відкриваючи Україну світу. «Карпати» не просто комфортний готель на колесах із першокласним рестораном, перекладачами, гідами, охороною, а пересувний храм української культури, де з задоволенням виступають чудові фольклорні ансамблі, виставляють свої твори майстри народних промислів [3].

Висновки: Отже, до ЄВРО-2012 маршрутів має бути багато і вони повинні бути цікавими, якісними, з розрахунком на майбутню активізацію туристів.

Відсутні маркетингові плани та дослідження з аналізу туристичного сегменту, інформація про туристичні маршрути приймаючих міст, хоча іноземці традиційно планують поїздки заздалегідь.

Потрібна також активізація маркетингових досліджень, які можуть стати основою і для розвитку станцій, вокзалів, внесення корективів до розкладу руху пасажирських поїздів. Завдяки подальшому розвитку туристичних поїздів, підвищиться рівень обслуговування пасажирів в буфетах, вагонах-ресторанів. Більш завантаженими можуть бути пункти

харчування вокзалів. А можливості переважної більшості вокзальних ресторанів далеко не вичерпані, у кожного з них є своя родзинка, за якою цей заклад запам'ятається. Приміром у ресторані вокзалу Івано-Франківськ, крім зручних приміщень, смачних і корисних страв, запропонують свій, залізничний хліб. Його тут називають колійним і виготовляють з давніх часів. Скуштувати такого хлібу, туристи у переважній більшості купляють його аби ласувати ще й дорогою. Можна і потрібно використати й досвід російських колег. Тут ухвалено рішення щодо створення на залізницях єдиної мережі сервіс-центрів. Така ухвала має на меті налагодити зв'язки між ними, дозволить формувати різні туристичні послуги за формулою «поїзд + ...»: «поїзд + готель», «поїзд + екскурсія», «поїзд + спектакль», «поїзд + футбольний матч», «поїзд + виставка», «поїзд + кінофестиваль» і т.д. Залізничний транспорт у цьому випадку має певні переваги.

Отже, Євро-2012 надає можливість розвивати індустрію гостинності країни, її міжнародний імідж, приваблювати інвестиції, зміцнювати інфраструктуру тощо.

1. Аріон О.В. Організація транспортного обслуговування туристів: Навч. пос. – К.: Альтерпрес, 2008. – 192с.

2. <http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/VNULP/Logistyka/2008>

3. <http://www.vechervkarpatah.at.ua/index/>

4. http://gui-de.lviv.ua/Ua/actia_ua.htm

УДК 351.853:796.5

Козловський Є.В., Крупа І.П.

НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА РЕГІОНУ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

Стаття присвячена дослідженню проблеми взаємовідносин між культурною спадщиною та туризмом. Проаналізовано практичний та теоретичний досвід пристосування пам'яток історії та культури Закарпаття до функціонування в туристичній сфері. Ключові слова: культурна спадщина, туризм, краєзнавство, географія культури.

Статья посвящена исследованию проблемы взаимоотношений между культурным наследием и туризмом. Проанализировано практический и теоретический опыт приспособления памятников истории и культуры Закарпатья к функционированию в туристической сфере. Ключевые слова: культурное наследие, туризм, краеведение, география культуры.

The article is devoted to research the problem of mutual relation between a cultural heritage and tourism. The practical and theoretical experience of the adaptation of a history and culture places of Transcarpathia to functioning in tourist sphere is analysed. Key words: cultural heritage, tourism, regional geography, cultural geography.